

TLAČOVÁ SPRÁVA

Košice, 13. august 2014

Prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc.: Nebezpečenstvo spánkového apnoe spočíva v tom, že prestávky v dýchaní zvyšujú krvný tlak

Ochorenie s názvom spánkové apnoe, teda opakujúce sa zastavenia dýchania v spánku, sa v posledných desaťročiach stáva vážnym lekárske, psychologickým, sociálnym a ekonomickým problémom. Choroba svojimi metabolickými a kardiovaskulárnymi komplikáciami môže ohroziť životy ľudí bez ohľadu na ich vek či pohlavie. Na otázku, čo je na tejto chorobe najnebezpečnejšie, našiel odpoveď tím lekárov zo 16 európskych univerzitných klinických pracovísk zameraných na diagnostiku a liečbu apnoe, medzi ktorými boli aj pracovníci Kliniky pneumológie a ftizeológie Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach a Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice pod vedením prednostky prof. MUDr. Ruženy Tkáčovej, DrSc. Výsledky ich dlhoročného sledovania boli v týchto dňoch publikované v najprestížnejšom európskom respirologickom časopise European Respiratory Journal.

“Od roku 2005 sledujeme výskyt apnoe v 16 európskych krajinách, pričom v súčasnosti máme k dispozícii údaje o viac ako 12-tisíc pacientoch. Hneď v úvode sledovania sme videli, že veľká časť našich pacientov - takmer každý druhý - má artériovú hypertenziu. Preto sme sa pýtali: Ako súvisí vynechávanie dýchania v spánku s vysokým krvným tlakom? Otázka je to síce jednoduchá, ale hľadanie odpovede na ňu je zložité. Do úvahy totiž prichádza viacero ‚hráčov‘, o ktorých sa predpokladá, že môžu zvyšovať krvný tlak: obezita, nedostatočne kvalitný či príliš krátky spánok, ako aj nedostatok kyslíka. Ukázalo sa, že je to práve nedostatok kyslíka počas spánku, ktorý vedie k hypertenzii,” hovorí prednostka Kliniky pneumológie a ftizeológie LF UPJŠ v Košiciach a UNLP Košice prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc. (na fotografii).

Aký je praktický význam tohto zistenia? „*Spánkové apnoe znamená „bez dychu“, čiže nedýchanie, resp. dusedenie počas spánku. Treba mať na pamäti, že pacienti s apnoe sú väčšinou obézni muži v strednom veku, ktorí si okrem chrápania vôbec neuvedomujú, že môžu mať závažnú chorobu, ktorej komplikácie ich môžu ohroziť na živote. Často sú to ľudia, ktorých práca si vyžaduje veľké nasadenie a bdelosť. Apnoe pacientom uberá z výkonnosti počas dňa a znižuje ich kvalitu života. Navyše hypertenzia spojená s apnoe výrazne zvyšuje riziko vzniku závažných srdcovocievnych chorôb a ich komplikácií – srdcového infarktu a mozgovej porážky. Dnes už je známe, že je to práve apnoe, ktoré je najčastejšou zistiteľnou príčinou hypertenzie. Ak teda vieme, že apnoe vedie k hypertenzii a tá zas k infarktu, potom je našou povinnosťou chorobu spánkové apnoe vyhľadávať a následne aj efektívne liečiť,*“ zdôrazňuje prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc.

Klinika pneumológie a ftizeológie LF UPJŠ v Košiciach a UNLP Košice začínala výskum v oblasti spánkového apnoe začiatkom tohto storočia ako Popoluška. Neboli k dispozícii žiadne prístroje na diagnostiku tohto ochorenia, ani na jeho liečbu. S príchodom profesorky Tkáčovej z Kanady po 5 rokoch pôsobenia v oblasti spánkovej medicíny na univerzite v Toronte však došlo k zmene. Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach dostala do daru prvé dve diagnostické zostavy, ktoré naštartovali klinickú, pedagogickú i výskumnú činnosť a v súčasnosti je Klinika pneumológie a ftizeológie vybavená najmodernejšou diagnostickou a liečebnou technikou.

„*Klinika sa tiež stala liahňou mladých talentov úspešných v medzinárodnom meradle. Viaceré prestížne ocenenia Európskej respirologickej spoločnosti smerovali v posledných rokoch práve do Košíc, čo ma mimoriadne teší,*“ poznamenáva prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc., ktorá verí, že klinika bude v tomto diele naďalej pokračovať.

„*Naša účasť v európskej sieti univerzitných klinických pracovísk zameraných na diagnostiku a liečbu apnoe je zárukou zachovania vysokej medzinárodnej kvality poskytovania zdravotnej starostlivosti o pacientov s týmto ochorením. Je však aj záväzkom, že na našom pracovisku budeme naďalej rozvíjať výskumné aktivity, ktoré pomôžu v budúcnosti lepšie porozumieť apnoe a pomôžu tiež nájsť ešte efektívnejšie možnosti jeho liečby ako v súčasnosti,*“ dodáva.

Foto: archív UPJŠ: Prednostka Kliniky pneumológie a ftizeológie LF UPJŠ a UNLP prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc. so svojim tímom

Spánkové apnoe

je práve kvôli svojim kardiovaskulárnym komplikáciám v centre výskumu v celosvetovom meradle. Každoročne je v medzinárodných časopisoch publikovaných viac ako 2000 prác s touto problematikou. Ochorenie sa diagnostikuje pomocou komplexného polysomnografického vyšetrenia v špecializovaných spánkových laboratóriách, akých je v súčasnosti na Slovensku len sedem. Vyšetrenie zahŕňa paralelné viac ako 4-hodinové snímanie elektroencefalogramu (aktivity mozgu), elektromyogramu (aktivity svalov), elektrookulogramu (očnej aktivity), elektrokardiografie (EKG), prietoku vzduchu nosom, pohybov hrudníka, pohybov bránice, kyslíkovej saturácie a monitorovanie chrápania mikrofónom. Polysomnografické vyšetrenie je nielen časovo a technicky nesmierne náročné, ale je náročné i na samotné vyhodnotenie záznamu, ktoré aj v rukách skúsených špecialistov vyžaduje 2-3 hodiny sústredenej práce.

Apnoe je sprevádzané hypoxémiou (zníženou koncentráciou kyslíka v krvi) a aktiváciou centrálného nervového systému – tzv. arousals, ktoré spoločne zvyšujú tónus sympatiku (súčasť vegetatívneho nervového systému) a potencujú rozvoj ochorenia kardiovaskulárneho systému. *„Výsledky našich štúdií v priebehu posledných 20 rokov poukázali na kauzálnu (príčinnú) súvislosť medzi apnoe a vzostupom krvného tlaku – na jednej strane je systolický krvný tlak u pacientov s apnoe priamo úmerný závažnosti ochorenia, t.j. frekvencii epizód apnoe a stupni kyslíkovej desaturácie, na strane druhej je u pacientov s apnoe a normálnym krvným tlakom riziko rozvoja hypertenzie v priebehu 4-8 rokov zvýšené približne trojnásobne,“* vysvetľuje prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc.

Klinika pneumológie a ftizeológie LF UPJŠ v Košiciach a UNLP Košice

Hlavným výskumným zameraním kliniky je sledovanie systémových komplikácií spánkového apnoe a chronickej obštrukčnej choroby pľúc. Na klinike bola zriadená klinicko-výskumná jednotka (špecializované laboratórium) pre výskum metabolických porúch u pacientov s respiračnými chorobami, v ktorej sú vykonávané náročné a unikátne vyšetrenia ako nepriama kalorimetria, sledovanie bazálneho energetického metabolizmu, spiroergometrické vyšetrenia a euglykemický hyperinzulínový zámok. Uvedené výskumné zámery boli/sú podporované grantmi VEGA, APVV a grantmi Ministerstva zdravotníctva SR. V roku 2009 sa klinika stala súčasťou centra excelentnosti CEVA v rámci projektu „Centrum excelentnosti pre výskum aterosklerózy a jej komplikácií – srdcového a mozgového infarktu (kód ITMS Projektu CEVA – 26220120040)“, podporeného Ministerstvom školstva SR z prostriedkov štrukturálnych fondov Európskej únie; v súčasnosti je pracovisko súčasťou implementácie projektu Medicínskeho univerziténeho vedeckého parku, MEDIPARK, Košice (kód ITMS Projektu MEDIPARK, Košice – 26220220185).

KONTAKT: Rastislavova 43, 041 90 Košice, sekretariát: 055/ 615 2642, 234 3466

Prednostka: prof. MUDr. Ružena Tkáčová, DrSc., e-mail: ruzena.tkacova@upjs.sk

ESADA

Európska databáza pacientov so spánkovým apnoe (European Sleep Apnoea Database) je medzinárodnou sieťou 24 centier pre spánkové poruchy dýchania v 16 krajinách Európy. Jej cieľom je monitorovanie kvality diagnostických a liečebných postupov v tejto oblasti medicíny, ako aj stimulácia výskumných aktivít u pacientov s apnoe – výskum genetických markerov ochorenia, výskum jeho kardiovaskulárnych, metabolických a neurologických či psychiatrických komplikácií, ako aj sledovanie vplyvu apnoe na kvalitu života, morbiditu a mortalitu. Košické pracovisko prof. Tkáčovej je jediným zo Slovenska, ktoré je zapojené do siete ESADA.

POZNÁMKA: Tlačovú správu nájdete archivovanú na: www.upjs.sk

**RNDr. Jaroslava Oravcová,
PR manažérka**